

ŻYCIE NAUKOWE INSTYTUTU HISTORII UNIwersYTETU W BIAŁYMSTOKU W ROKU AKADEMICKIM 2000/2001

Życie naukowe Instytutu Historii w roku akademickim 2000/2001 zainaugurowane zostało jeszcze przed rozpoczęciem zajęć dydaktycznych, gdyż w dniach 28–29 września 2000 r. odbyła się cykliczna Międzynarodowa Konferencja Źródłoznawczo-Historyczna *Ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego i Podlasia. Źródła, stan badań*, której IH był współorganizatorem. Uczestniczyli w niej historycy i archiwiści z Białorusi, Litwy, Łotwy i Polski, którzy wygłosili 26 referatów i komunikatów. Większość z nich poświęcona była prezentacji źródeł dotyczących omawianego obszaru, rozproszonych obecnie w archiwach na terenie różnych państw¹.

W dniach 19–22 marca 2001 r. na Wydziale Historyczno-Socjologicznym odbyły się obchody jubileuszu Wydawnictwa Naukowego PWN, w których uczestniczyli pracownicy IH. Zorganizowano wystawę publikacji PWN oraz serię wykładów: prof. Pawła Wieczorkiewicza *Od białego caratu do czerwonego*, prof. Aliny Witkowskiej *Blaski i cienie historii literatury*, dr. Miłkołaja Olszewskiego *Wizja filozofii średniowiecznej profesora Stefana Świeżawskiego w książce „Dzieje europejskiej filozofii klasycznej”* oraz Andrzeja Krzysztofa Kunerta *Stosunki polsko-sowieckie 1939–1945*.

Miłym akademickim zwyczajem, kultywowanym także w IH, jest świętowanie jubileuszy profesorskich. W maju 2001 r. obchodzono 75-lecie urodzin prof. Mariana Leczyka. Z tej okazji przybyło do Białegostoku wielu gości

¹ Obszerne sprawozdanie z tej konferencji opublikowane zostało w poprzednim tomie „Studiów Podlaskich”: H. Majecki, *Ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego i Podlasia. Źródła, stan badań. Międzynarodowa Konferencja Źródłoznawczo-Historyczna. Białystok, 28 i 29 września 2000 r.*, „Studia Podlaskie” 2000, t. X, s. 427–430.

– przyjaciół, uczniów, dawnych i obecnych współpracowników. Przygotowana została księga pamiątkowa *Polska w Europie i świecie w XX stuleciu. Prace ofiarowane panu Profesorowi Marianowi Leczykowi w 75-lecie urodzin*, w której znalazło się 40 artykułów historyków z IH i innych ośrodków.

Ważnymi wydarzeniami w życiu naukowym IH były kolejne publiczne obrony prac doktorskich: 19 października 2000 r. mgr Edyty Bezzubik nt. *Sprawy małżeńskie przed sądami kościelnymi w Polsce XVII wieku*, 23 listopada 2000 r. – mgr. Adama Miodowskiego pt. *Akcja polityczna ugrupowań demokratycznych w sprawie wojska polskiego w Rosji w latach 1917–1918* oraz mgr. Radosława Waleszczaka pt. *Przasnysz i powiat przasnyski w latach 1866–1939* i 7 czerwca 2001 r. mgr. Artura Pasko pt. *Komitet Wojewódzki PZPR w Białymstoku w latach 1948–1956* oraz mgr Małgorzaty Dajnowicz pt. *Drobna szlachta Ziemi Łomżyńskiej na przełomie XIX i XX wieku*.

Instytut Historii UwB od dłuższego czasu prowadzi współpracę naukową z ośrodkami akademickimi z Białorusi, Litwy, Czech, Słowacji i Francji. W ramach współpracy z Uniwersytetem im. Janka Kupały w Grodnie prowadzone są badania dotyczące czterech tematów: szlachta i ziemiaństwo na terenach tzw. „guberni zachodnich” Imperium Rosyjskiego w XIX w., miasta i miasteczka na kresach północno-wschodnich Drugiej Rzeczypospolitej, kresy północno-wschodnie w latach 1939–1945 oraz Polacy na Syberii w XIX w. W ramach współpracy z tym ośrodkiem w minionym roku akademickim kontynuowana była wymiana studentów – IH gościł w dniach 12–25 marca 2001 r. dziesięć osób z Uniwersytetu w Grodnie. Zaproszeni studenci odbyli spotkania z pracownikami IH i studentami historii, zapoznali się z ofertą dydaktyczną IH, wydawnictwami naukowymi, uczestniczyli w obchodach jubileuszu Wydawnictwa Naukowego PWN oraz studenckiej dyskusji panelowej nt. *Unia Europejska – szansa czy zagrożenie?* Odwiedzili także Archiwum Państwowe w Białymstoku, Muzeum Historyczne i Książnicę Podlaską, prowadzili kwerendy biblioteczne. Natomiast od 13 do 25 maja 2001 r. dziesięcioosobowa grupa studentów historii z Białegostoku przebywała w Grodnie. Ponadto w semestrze zimowym r. akad. 2000/2001 w IH przebywał na stażu doc. Tadeusz Kruczkowski z Uniwersytetu Grodzieńskiego. W celu omówienia dalszych kontaktów naukowych w lipcu przyjechał do IH dziekan prof. Aleksander Nieczuchrin.

Wspólnym tematem badań historyków z Białegostoku i Bratysławy jest zagadnienie pogranicza małopolsko-słowackiego do końca XVIII w. – Spisza, Orawy i Podhala. W dniach 13–16 grudnia 2000 r. z inicjatywy Władz Diekańskich Wydziału Historyczno-Socjologicznego gościli u nas trzech naukowcy

z Uniwersytetu w Pradze. Prof. Roman Holec wygłosił wykład nt. *Słowacka emigracja do USA*, dr Martin Homza – *Znaczenie średniowiecznych źródeł polskich dla dziejów słowackich*, dr Dušan Škvarný – *Rewolucja 1848–1849. Słowacy a Polacy*. Goście ponadto spotkali się z władzami Wydziału, pracownikami IH, zwiedzali Białowieżę, Drohiczyn i Supraśl.

Ponadto prowadzona jest współpraca z Uniwersytetem Karola w Pradze, dotycząca głównie zagadnienia stereotypów narodowych w Europie Środkowowschodniej oraz z Centre Roland Mousnier Université de Paris – Sorbonne Paris IV w ramach tematu *Badania nad rekonstrukcją struktury rodzin i gospodarstw domowych w Polsce i Europie XVI–XVIII w. za pomocą elektronicznej techniki obliczeniowej*. Częste są też kontakty historyków białostockich z naukowcami z Litwy – w ostatnim roku gościli u nas doc. Algis Kasperavičius z Uniwersytetu w Wilnie i dr Rimantas Miknys, wicedyrektor Instytutu Historii Litwy. W maju 2001 r. zorganizowano w Uniwersytecie w Bratysławie prezentację IH UwB, w trakcie której wykłady wygłosili prof. prof. Halina Paraftanowicz, Hanna Konopka i Henryk Ruciński. Podjęto też inicjatywę nawiązania współpracy z Seminarium Geografii Historycznej Uniwersytetu w Bonn, Instytutem Historii Narodowej Akademii Nauk Białorusi w Mińsku i Niepublicznym Centrum Humanistycznym w Grodnie.

Instytut Historii uczestniczył w międzynarodowym programie SOKRATES-ERASMUS. W jego ramach prof. Daniel Grinberg w grudniu 2000 r. złożył tygodniową wizytę w Evangelisch Fachhochschule w Darmstadt.

Ważnym elementem życia naukowego uczelni jest ruch studencki. Studenckie Koło Naukowe Historyków działające pod opieką pracowników IH wykazywało dużą aktywność. W minionym roku akademickim do istniejących już sekcji Historii Wojskowości, Historii Nowożytnej i Historii Miast dołączyły dwie nowe: Dziedzictwa Kulturowego Żydów Polskich oraz Historii Kościoła. Ich działalność to przede wszystkim prace badawcze, spotkania dyskusyjne. Organizowano również badania terenowe dotyczące architektury obronnej okresu II wojny światowej, cmentarzy: żydowskiego w Białymstoku oraz muzułmańskiego w Bohonikach, który został przez studentów zainwentaryzowany. SKNH w dniach 28–30 września 2000 r. zorganizowało studencką konferencję naukową w Supraślu nt. *Mały ośrodek miejski jako miejsce kształtowania życia społecznego, kulturalnego, religijnego i gospodarczego*.

W omawianym okresie Instytut Historii wydał następujące prace naukowe swoich pracowników: prof. Michała Gnatowskiego *Niepokorna Białostoczczyzna. Opór społeczny i polskie podziemie niepodległościowe w regionie*

białostockim w latach 1939–1941 w radzieckich źródłach, prof. Henryka Rucińskiego *Chrześcijaństwo na Orawie do końca XVIII wieku*, mgr. Wojciecha Śleszyńskiego *Białystok w sowieckiej fotografii propagandowej 1939–1941. Proces aneksji i polityczno-prawnej sowietyzacji Białostocczyzny*, dr Joanny Sadowskiej *Ku szkole na miarę Drugiej Rzeczypospolitej. Geneza, założenia i realizacja reformy Jędrzejewiczowskiej* oraz księgę pamiątkową *Polska w Europie i świecie w XX stuleciu. Prace ofiarowane panu Profesorowi Marianowi Leczykowi w 75-lecie urodzin*, pod redakcją prof. Haliny Parafrano-wicz. Wydany został obszerny *Informator o studiach w Instytucie Historii*, przeznaczony przede wszystkim dla kandydatów na studia. Ukazał się także liczący 430 stron X tom „Studiów Podlaskich” i kolejny 22 numer popularnonaukowego periodyku „Gryfita. Białostocki Magazyn Historyczny”.

Nowym akcentem w życiu Instytutu była przeprowadzona po raz pierwszy wśród studentów ankieta ewaluacyjna zajęć prowadzonych przez poszczególnych pracowników. Jej wyniki, zróżnicowane, ale na ogół pozytywne, wzbudziły duże zainteresowanie. Ustalono, iż taka ocena przeprowadzana będzie corocznie.

Uczestnictwo w przedsięwzięciach podejmowanych na miejscu, to tylko część aktywności naukowej pracowników IH. Z dużym zaangażowaniem i wkładem pracy reprezentowali oni swą placówkę na zewnątrz, uczestnicząc w kilkudziesięciu konferencjach krajowych i zagranicznych, nawiązując kontakty, publikując w pismach o szerokim zasięgu. Jest to przejaw dążeń nie tylko do własnego rozwoju naukowego, ale także budowy prestiżu białostockiego środowiska historycznego i zdobycia uznania w kraju i za granicą.

Joanna Sadowska